

השלכות איסורי ייבוא מהתנחלויות

ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו | ספטמבר 2026

כתיבה: ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו

עיצוב: עדי רמות

ספטמבר 2026

השלכות איסורי ייבוא מההתנחלויות

ד"ר מאיה שיאון-צדקיהו*

תוכן עניינים

1. מדוע הנושא חשוב לכלכלת ישראל ומהם הסיכונים? 6
2. צעדים שננקטו בעבר, ומה השתנה כיום 9
3. חוקי איסור ייבוא מההתנחלויות: סקירה והשוואה 11
4. ההשלכות הישירות על ההתנחלויות 20
5. האם, ועד כמה, עלולה להיפגע כלכלת ישראל? 22
6. סיכום 25

מספר המדינות באירופה שחוקקו או מקדמות איסור על סחר עם ההתנחלויות גדל במהירות. ספרד מיישמת, הולנד ואירלנד יחלו החודש, בלגיה ונורבגיה בשלבי חקיקה, בריטניה הכריזה על מהלך חקיקתי, וצרפת וקנדה הודיעו שיצטרפו לכך. שורת מדינות אחרות - שבדיה, פולין, דנמרק, פינלנד ופורטוגל - הודיעו שהן מעוניינות שצעד כזה יעבור ברמת האיחוד האירופי, שם היוזמה הצרפתית-שבדית אמנם לא עברה, אך נותרה על השולחן.

כל עוד האיסורים נשארים ממוקדים במוצרים שמקורם בהתנחלויות, **הנזק הכלכלי הישיר למשק הישראלי קטן**, אף שהוא עלול להיות חריף ליצרנים ולחקלאים מייצאים מסוימים. **הסיכון הרחב יותר הוא זליגה למסחר עם ישראל הריבונית בשל אפקט צינון, ציות-יתר, וחרם שקט, עד לכדי נירמול אי-סחר עם ישראל הריבונית (בגבולות הקו הירוק).** צעדים אלו מחריפים את מיתוג ישראל כמדינה מצורעת שלא כדאי לעשות בה עסקים. דרישות להוכחת מקור, בדיקת שרשראות אספקה, אחריות המוטלת על יבואנים אירופים והחמרה מצד בנקים, חברות שילוח, מבטחים ומפיצים עלולות להפוך עסקה עם חברה ישראלית למסובכת, יקרה ובעלת סיכונים גבוהים יותר. הנתונים מראים שאפקט הצינון ו"החרם השקט" מצד יבואנים אירופים כבר כאן **והסיכון להתרחבותו** ממשי מאוד. בנוסף, הולנד ובלגיה חשובות במיוחד משום שנמלי רוטרדם ואנטוורפן משמשים שערי כניסה גם לשווקים אחרים באירופה. בריטניה, צרפת וקנדה חברות ב-G7, ארגון המדינות המתועשות, ובעלות כלכלה משמעותית.

סיכון נוסף הוא התרחבות מתחום הסחורות לתחום השירותים. ספרד, למשל, אסרה על פרסום מסחרי של מוצרים ושירותים שמקורם בהתנחלויות. בריטניה הודיעה על כוונה לאסור מימון, תיווך, שירותי בניה ועוד. הסיכון ימצא בפרטי החקיקה. נייר זה יסקור את הצעדים הננקטים במדינות שונות, והסיכונים העולים מהם.

הנייר בוחן את ההשלכות הכלכליות והמסחריות של איסורי הסחר עם ההתנחלויות על ישראל. תחילה יוצג הרקע למדיניות הבידול האירופית בין ישראל להתנחלויות והצעדים שננקטו בעבר, ולאחר מכן תערך השוואה בין החוקים שאומצו או מקודמים במדינות מערב אירופה. בהמשך ייבחנו ההשלכות הישירות על עסקים וייצוא מן ההתנחלויות, והסיכון לזליגה אל חברות הפועלות בישראל הריבונית ולמשק הישראלי.

1. מדוע הנושא חשוב לכלכלת ישראל ומהם הסיכונים?

האיחוד האירופי הוא שותף הסחר הגדול ביותר של ישראל. בשנת 2025 הוא היה יעד לכ-28 אחוזים מייצוא הסחורות הישראלי, בהיקף של כ-54 מיליארד ש"ח. על אף שאיסורי הסחר הנדונים מכוונים למוצרים שמקורם בהתנחלויות ולא למוצרים שמיוצרים בישראל הריבונית, הם יוצרים סיכון גם לעסקים הפועלים בתחומי הקו הירוק.

הסיכון הראשון הוא **זליגה** של בדיקות המקור בנקודות המכס לעוד משלוחים מישראל. מדובר בדרך כלל בסיכון נקודתי, זמני או ספורדי, והוא משמעותי במיוחד במדינות שבהן החקיקה חלה גם על מוצרים הכוללים רכיבים או תשומות שיוצרו בהתנחלויות. במקרים בהם, למשל, קיים חשד לגבי מקור חלק מהתשומות או לגבי אתר הייצור, רשויות המכס עשויות לדרוש מידע נוסף גם לגבי מוצר שיוצר בישראל הריבונית. הדרישה יכולה להיות מופעלת גם מצד עמיל מכס או שלוחת מכס נקודתית.²

הסיכון השני הוא **ציות יתר** (over compliance) מצד יבואנים, בנקים, חברות שילוח, חברות ביטוח וגורמים אחרים בשרשרת העסקית. כאשר האחריות המשפטית מוטלת על היבואן האירופי, הוא עלול לדרוש מהיצואן הישראלי לחתום על הצהרות, להגיש מסמכי מקור, פירוט אתרי ייצור ומידע על שרשרת האספקה מעבר לנדרש בחוק. ככל שרף הענישה על היבואן גבוה וחמור יותר, כך גדל התמריץ לדרוש הוכחות מקיפות יותר, והעלויות והסיכון גדלים.

כאן טמונות גם **ההשלכות של עלויות עסקה, עלויות מוניטין, אפקט צינון** (chilling effect) **וחרם שקט הנובע מהפחתת סיכון**. בעוד שחרם כולל על ישראל הריבונית נותר שנוי במחלוקת פוליטית וציבורית באירופה, ומפלגות מיינסטרים רבות ממשיכות להבחין בינו לבין צעדים ממוקדים נגד הכיבוש, הגבלת הסחר עם

1 Israel Central Bureau of Statistics (2026), "[Foreign Trade by Countries, Goods, 2025](#)", 20 January. See also European Commission, DG Trade, "EU trade relations with Israel", 2025.

2 לפעילות איגודי עובדים והשפעתם על ארגוני עובדי נמל, נמצא שהיה תיאום בין נמלים בצרפת, איטליה, יוון ושבדיה. ["Dockworkers across Europe Work Together to Halt Israeli Arms Shipments"](#), August 7, Shomrim (2025).

ההתנחלויות זוכה ללגיטימציה ציבורית ופוליטית רחבה בהרבה.³

חקיקה ממשלתית האוסרת ייבוא מההתנחלויות מחזקת את הדיון התקשורתי העוין והדהוד ברשתות החברתיות, שעלולים לחזק דה-לגיטימציה כללית למדינת ישראל ולסחר עמה. חברות המבקשות להגן על המוניטין שלהן עלולות להחליט שלא להיכנס כלל לבירור אם חברה מסוימת קשורה להתנחלויות, אלא לצמצם את החשיפה לישראל בכללותה. **ככל שהמונחים "ישראל", "התנחלויות", "סנקציות" ו"סחר אסור" מופיעים יחד במערכות ציוד ובהערכות סיכונים, גדל הסיכוי שישראל כולה תיתפס כיעד מסחרי עתיר חיכוך.** לא מדובר כאן בחרם אידאולוגי, אלא על הפחתת סיכון עסקית, de-risking. בנק יכול להחמיר דרישות, מבטח להעלות מחיר, מפיץ לא לחדש חוזה ורשת קמעונאית לבחור ספק אחר, מבלי שהצעד יוצג כחרם על ישראל. מנהל רכש באירופה אינו צריך לתמוך בחרם על ישראל כדי להעדיף ספק חלופי אם עסקה עם חברה ישראלית מחייבת אימות אתר ייצור, בירור שרשרת אספקה וייעוץ משפטי נוסף. עצם האפשרות שמדינות נוספות יאמצו בעתיד איסורים דומים, כפי שמשקפת הצהרה מטעם 12 מדינות שפורסמה כאשר בריטניה הכריזה על הצעד שתנקוט,⁴ צפויה להשפיע לרעה על נכונותם של גורמים אירופיים להתקשר בחוזים ארוכי טווח עם חברות ישראליות. לפי יו"ר איגוד תעשיות המזון, "מערב אירופה הולכת ונשארת ללא מוצרים ישראליים" (ראו חלק 5 בהמשך).

לצד יבואנים וקמעונאים, יש להביא בחשבון את שאר נותני השירות בשרשרת. חברת שילוח, מבטח, בנק מלווה או פלטפורמת מסחר יכולים לבחור להחיל כלל קבוצתי מחמיר שנקבע בהולנד, בספרד או בעתיד בבריטניה כדי לפעול לפי מדיניות אחידה ברחבי היבשת. במקרה כזה, היחס לחברה הישראלית לא יקבע לפי הדין במדינת היעד, אלא לפי מדיניות הציוד המחמירה של תאגידים בינלאומיים ורשתות.

3 לאחר הצהרת ממשלת בריטניה על מהלך חקיקתי לאסור ייבוא מההתנחלויות, סקר YouGov הראה תמיכה של 52 אחוזים. רק 17 אחוזים התנגדו. ל-31 אחוזים לא היתה דעה.

Suha Kidwai (2026), [Majority of Britons back UK sanctions on Israeli settlements in West Bank](#), poll finds, The Independent, 9 September.

סקר שנערך בגרמניה ב-2025 מצא ממצא דומה: 53 אחוזים בעד איסור ייבוא מההתנחלויות ורק 20 אחוזים נגד. לעומת זאת, כשנשאלו לגבי סנקציות כלכליות כלליות על ישראל, רק 28% תמכו, בעוד 44% התנגדו.

GIGA (2025), [Gaza, Israel, and German Foreign Policy: A View on Public Opinion](#), Number 7.

4 Foreign, Commonwealth & Development Office (2026), ["Joint Foreign Ministers' Statement on the Two-State Solution"](#), 8 September.

לכן, הבעיה אינה מסתכמת בהיקף הייצוא מברקן, מישור אדומים או אזורי תעשייה אחרים. השאלה הכלכלית החשובה יותר היא האם מנגנוני הזיהוי והאכיפה ייצרו חיכוך רגולטורי, משפטי ומסחרי שיזלוג אל חלקים רחבים יותר של הייצוא הישראלי, ואף לשירותים, אשראי, ביטוח, שילוח והשקעות.

2. צעדים שננקטו בעבר, ומה השתנה כיום

מאז 1 בפברואר 2005 פועלת בין ישראל לאיחוד האירופי מערכת רשמית להבחנת מקור לצורכי **מכס גביית מכס** ממוצרים שיוצרו בהתנחלויות (מזרח ירושלים, הגדה המערבית ורמת הגולן). הוכחות המקור הישראליות מציינות את שם היישוב או אזור התעשייה ואת המיקוד שבו התבצע הייצור. רשויות המכס באיחוד משוות את המידע לרשימת המיקודים שאינם זכאים להעדפות המכס. משמעות הדבר היא שכבר **קיימת תשתית מוסדית-בירוקרטית המאפשרת להבחין בין מוצרים שיוצרו בישראל הריבונית לבין מוצרים שיוצרו בהתנחלויות**. הממשלה הישראלית שיפתה בעבר את היצואנים מההתנחלויות על המכס שנגבה, ולכן הפגיעה הכלכלית הישירה מצעד זה הייתה מוגבלת.⁵

בנובמבר 2015 פרסמה הנציבות האירופית הבהרה לגבי סימון מוצרי התנחלויות. היישום בפועל היה בלתי אחיד בין המדינות, ומחקר מ-2020 מצא רמות אכיפה שונות ונמוכות יחסית בחלק ניכר מהשווקים.⁶ הבידול, לצד פעילות תנועת BDS ולחצים ציבוריים ומסחריים נוספים, השפיעו לאורך השנים על החלטות של מספר חברות להעביר פעילות ייצור מההתנחלויות לישראל הריבונית כדי לשמור על גישה ולגיטימציה בשוק האירופי.

איסורי הסחר הנוכחיים שונים מהותית משני הצעדים הקודמים. מכס מייקר מוצר וסימון עלול לפגוע בביקוש, אולם איסור ייבוא סוגר את השוק בפניו. הפרה נחשבת לעבירה פלילית. מדובר לכן במעבר ממדיניות בידול משפטי וכלכלי בין ישראל לבין השטחים שמעבר לקו הירוק, לצעדים המהווים חרם דה-פקטו על ההתנחלויות.

מדוע כעת?

המלחמה בעזה החזירה את הסוגיה הפלסטינית ואת הצורך בפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני לראש סדר היום בעולם בכלל ובמערב אירופה בפרט. מדיניות הממשלה של סיפוח דה-פקטו בהיקפים חסרי תקדים בגדה המערבית, לצד קידום תוכנית הבניה ב-E1, שמסכנת את היתכנות פתרון שתי המדינות, לו מדינות

European Commission, DG TAXUD, "EU-Israel Technical Arrangement"; Maya Sion-Tzidki- 5 yahu and Shira Hirsch (2020), [The Differences between the EU's Differentiation Policy and the BDS Movement](#), Mitvim, p. 2. הסדר זה אינו כולל את רמת הגולן, ולכן מדינה שמרחיבה את האיסור גם לגולן, כפי שעשתה הולנד, נדרשת להרחיב את רשימת המיקודים.

6 EUMEP (2020), Waiting for Enforcement, February.

אירופה מחויבות, כמו גם עליה משמעותית באלימות מתנחלים, שהביאה לעקירה כפויה של אלפי פלסטינים, ולא מטופלת על ידי הרשויות הישראליות, החריפה את הביקורת הציבורית והפוליטית כלפי ישראל הן ברמת הציבור והן ברמת ממשלות. איסורי ייבוא מההתנחלויות נוצרים בתוך אקלים פוליטי שבו ממשלות מבקשות להראות שהן פועלות באופן אקטיבי ומתרגמות את הביקורת לצעדים מעשיים.

לצד ההקשר הזה, **חוות הדעת המייעצת של בית הדין הבינלאומי לצדק מיולי 2024**, שקבעה כי המשך נוכחותה של ישראל בשטח הפלסטיני הכבוש הוא בלתי חוקי, מספקת בסיס משפטי משמעותי להרחבת מדיניות הבידול בין ישראל לבין השטחים הכבושים. חוות הדעת קבעה כי על כלל המדינות מוטלת חובה שלא להכיר בחוקיות הנוכחות הישראלית בשטחים, שלא להעניק סיוע או תמיכה לשימור הכיבוש, וכי יש להבחין במסגרת יחסיהן עם ישראל בין שטחה הריבוני לבין השטח הפלסטיני הכבוש. בכך היא מעניקה למדינות אירופה, המייחסות משקל מרכזי למחויבותן למשפט הבינלאומי ולשמירה על הסדר הבינלאומי מבוסס הכללים, עוגן משפטי להצדקת צעדים מעשיים שנועדו למנוע תרומה כלכלית, מסחרית או אחרת להתנחלויות ולשליטה הישראלית בשטחים.⁷ גם כאן, שינוי הסטטוס של אופן ניהול השטחים בידי הממשלה, היה אחד מהסיבות לקביעה שהכיבוש אינו זמני אלא הפך קבוע.

יש לציין כי באפריל 2026 צרפת ושבדיה הגישו הצעה לנציבות האירופית לקדם הקשחת מדיניות עד לכדי איסור ייבוא סחורות מההתנחלויות. רשימת הצעדים שהציעו עברה לניסוח נציב הסחר, שהתמהמה בתשובתו. הצעותיו הגיעו רק לקראת מועצת שרי החוץ באמצע יולי. בנוסף, הנציבות העלתה שאלה האם מדובר בצעד בתחום הסחר או בסנקציה בתחום מדיניות החוץ. בעוד צעד מסחרי מחייב החלטה ברוב מיוחד, סנקציה מחייבת החלטה פה-אחד. הוויכוח בין שרי החוץ התמקד בפרוצדורה ופחות במהות. לפי הדיווחים, כ-20 מתוך 27 השרים ביקשו מהנציבות ביוני 2026 לפרט אילו אפשרויות קיימות להגבלת ייבוא מההתנחלויות. כלומר, **בסיס התמיכה בקידום צעד אירופי רחב הרבה יותר** מקבוצת המדינות שמוכנות לחקיקה לאומית.⁸ בהיעדר קונצנזוס בין 27 המדינות החברות, חוסר היכולת לגבש הסכמה על איסור ייבוא ברמת האיחוד האירופי גרם לחלק מהממשלות התומכות במהלך לפנות לצעדים לאומיים.

7 בחקיקה בהולנד, למשל נכתב כי הצעד הוא החלת מדיניות רגולטורית-משפטית ספציפית שנועדה להבטיח עמידה של הולנד במחויבויותיה תחת הדין הבינלאומי. הממשלה מדגישה כי אין שינוי במדיניות הסחר הכוללת מול מדינת ישראל. ראו פרסום הנספח הכלכלי של ישראל להולנד, **לינקאדין**, 5 בספטמבר 2026.

8 Mared Gwyn Jones et al., [Exclusive: Brussels puts trade ban with Israeli settlements on the table](#), Euronews, 9 July 2026.

3. חוקי איסור ייבוא מההתנחלויות: סקירה והשוואה⁹

החוקיות של איסורי ייבוא חד־צדדיים במדינות החברות באיחוד האירופי מלווה בסימני שאלה. בפסיקה אירופית מ-2024 שעסקה בייבוא תוצרת חקלאית מסהרה המערבית, קבע בית הדין לצדק של האיחוד כי מדינה חברה אינה רשאית ככלל להטיל באופן חד־צדדי איסור ייבוא, כיוון שתחום מדיניות הסחר המשותפת מצוי בסמכותו הבלעדית של האיחוד.¹⁰ פסיקה זו אינה מבטלת אוטומטית את ההסדרים שאומצו בספרד, בהולנד וביתר המדינות לגבי ישראל. הבסיס המשפטי והחריגים שעליהם מסתמכת כל מדינה מחייבים בחינה פרטנית. כל עוד החוקים הלאומיים עומדים בתוקף, היבואנים צפויים לפעול לפיהם ואף לנקוט לעיתים ציות-יתר.

חלק זה יסקור את החקיקה במדינות השונות (נכון לתחילת ספטמבר 2026): ספרד, הולנד, אירלנד, בלגיה, בריטניה ונורבגיה, וישווה ביניהן.

9 הנייר לא יתייחס לסלובניה, בה תחת ממשלת. גולוב בין 2025 ליוני 2026 הוטל איסור ייבוא מההתנחלויות. הוא בוטל על ידי ממשלת יאנשה החדשה. כיום יש עסקים השוקלים להעביר חלק משילוח הסחורות בים לנמל קופר בסלובניה, מתוך הבנה שכל עוד הממשלה הנוכחית מכהנת, לא צפויים להינקט צעדים בילטרליים נגד ישראל או נגד ההתנחלויות.

10 Court of Justice of the European Union, Grand Chamber, Confédération paysanne, [Case C-399/22](#), judgment of 4 October 2024.

לאמץ אותו. בכך ההסדר הספרדי חורג מנקודת המכס ונוגע גם לאופן שבו פלטפורמות מסחר ותיירות מציגות פעילות הקשורה להתנחלויות.

כאמור, הייצוא של סחורות מההתנחלויות מצומצם מאוד בהיקפיו, **והצעד הזה, כמו גם המלחמה, כמעט ולא השפיע על היקפי הסחר**. לא נרשמה ירידה כוללת בסחר בין ישראל לספרד בין 2023 ל-2025. בחודשיים הראשונים של 2026 אף נרשמה עליה בייצוא לספרד. זאת על אף ההתנגדות הממשלתית והציבורית לאופן המלחמה של ישראל בעזה, למגבלות בתחום הביטחוני ולחץ ציבורי על חברות ספרדיות.

עד כה לא נמצאו נתונים רשמיים המראים שהצו הספרדי גרם לאפקט שלילי משמעותי, למשל עיכוב שיטתי בכניסת סחורות מישראל הריבונית, לנטישה רחבה של ספקים ישראלים (מעבר לזו שיתכן והתרחשה בשוליים בשנתיים לפני כן) או לירידה בסחר. יחד עם זאת, צעד זה טומן סיכונים. פרשת Banco Sabadell מדגימה את סכנת הציות-יתר. הבנק דרש מלקוחות ישראלים ומחברות בבעלות ישראלית מסמכים והצהרות שלא נדרשו במפורש בצו, פירוט אודות מטרת ההעברות, צירוף חשבוניות, מסירת כתובות ומיקומים של הצדדים והצהרות כי הטובין אינם מגיעים מההתנחלויות. בחלק מהמקרים הבנק דרש אפילו שהלקוחות הישראלים של לקוחות הבנק יחתמו בעצמם על הצהרות. לקוחות דיווחו שכספים לא שוחררו כל עוד הדרישות לא מולאו.¹³ מקרה זה מדגים כיצד איסור על סחורות יכול לזלוג גם להתנהלות פיננסית שאינה נכללת ישירות בחקיקה. עם זאת, יש לציין שציות-יתר זה היה נקודתי ותוקן מהר.

ההסדר ההולנדי הוא המחמיר והמרתיע ביותר מבין החקיקות שאומצו עד כה. הצו עבר ביולי, יכנס לתוקף ב-22 בספטמבר, ויהיה בתוקף לשלוש שנים. מלבד איסור ייבוא, הוא אוסר גם קניה ומכירה של טובין שמקורם, גם באופן חלקי (לא נקבע רף כמותי מינימלי), בהתנחלויות, ובנוסף חל גם על רמת הגולן.¹⁴ ההסדר אוסר גם שירותי תיווך ועקיפת האיסורים הללו – יש בו איסור רחב על רכישה או מכירה

13 עמיר קורץ (2025), "מחיר המלחמה: ככה נראים החיים העסקיים של ישראלים בספרד", כלכליסט, 20 באוקטובר.

14 הולנד היא המדינה היחידה שבחרה להוסיף את רמת הגולן. נוסח החוק המקורי התייחס רק לגדה המערבית ומזרח ירושלים, והתבסס על חוות הדעת של בית הדין הבינלאומי לצדק, שעוסקת רק בשטחים הפלסטיניים הכבושים. לגבי הגולן הולנד הוסיפה התבססות על החלטת מועצת הביטחון 497 משנת 1981.

מקומית של מוצר מההתנחלויות שכבר נמצא בשוק האיחוד, ואיסור מכירת מלאי קיים שנכנס להולנד לפני כניסת הצו לתוקף. הוא יוצר מנגנון אכיפה ממשי דרך הצהרות מקור ואחריות פלילית, שחלה גם על אזרחים ותאגידים הולנדיים מחוץ להולנד. הפרה מכוונת עלולה להביא לקנסות, לתפיסת טובין, להשבתה זמנית של העסק, ואף למאסר של עד שש שנים.¹⁵ נכון לעכשיו הצו אינו אוסר על ייבוא שירותים או על השקעות בהתנחלויות, אך הקבינט שוקל הרחבה עתידית שלו.¹⁶

הסדר ההולנדי מטיל את האחריות על היבואן, שנדרש להצהיר על מקור הטובין כהצהרה מפורשת, נפרדת, יעודית, אקטיבית בטופס המכס, ולהחזיק מסמכים התומכים בהצהרה. דבר זה מחייב אותו לוודא את מקור המוצר. הפרה - שהיא עבירה פלילית - אינה מוגבלת לייבואן הישיר, אלא יכולה לחול גם על גורמי ביניים בשרשרת המסחר. אחריות זו מובילה לדרישת הצהרות ומסמכים נוספים מיצואנים ישראלים ולהליכי בדיקת נאותות (due diligence) רחבים ועמוקים יותר. הבדיקה יכולה להגיע לרמת המפעל והתשומות, אם ליצרן הישראלי יש כמה אתרי ייצור או כאשר חומרי גלם מגיעים מעבר לקו הירוק. כאן נמצא פוטנציאל זליגה משמעותי ביותר לחברות שמרכז פעילותן בישראל הריבונית.¹⁷

גופי הייעוץ והאכיפה ההולנדיים התריעו על קשיים בזיהוי מקור הסחורות ועל הנטל הרגולטורי, והעלו שאלות לגבי אפקטיביות ההצהרה, יכולת האכיפה והאפשרות שטובין שמקורם בהתנחלויות יגיעו להולנד דרך מדינה אחרת באיחוד.¹⁸ ככל שהנטל הרגולטורי והאחריות הפלילית כבדים יותר, השלכה סבירה היא שהיבואן יבחר לעבוד עם ספקים אחרים, והתוצאה עלולה להיות "אפקט הצינון" והסטת סחר מספקים ישראלים לאחרים.¹⁹

15 RVO, "[Handelsmaatregel zakendoen in onrechtmatige Israëlische nederzettingen](#)", updated 29 July 2026; Douane Nederland, "[Handelsmaatregel goederen uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen](#)", updated 30 July 2026.

16 הנספחות הכלכלית של ישראל בהולנד, [לינקאדין](#), יולי 2026.

17 המלצת הנספחות הכלכלית לחברות ישראליות היתה "למפות את שרשרת האספקה שלהן, להיערך מבחינת תיעוד מקור, ולבחון את הנושא מול היועצים המשפטיים שלהן ומול השותפים ההולנדיים בהקדם". הנספחות הכלכלית של ישראל בהולנד, [פוסט בלינקאדין](#), 17 באוגוסט 2026.

18 Adviescollege toetsing regeldruk (ATR), "[Effectiviteit verklaring Israëlische producten kan beter onderbouwd](#)", 5 June 2026. ATR questioned the effectiveness and enforceability of the required declaration and whether regulatory costs for all importing/trading firms are proportionate. <https://www.adviescollegeregeldruk.nl/actueel/nieuws/2026/06/05/effectiviteit-verklaring-israelische-producten-kan-beter-onderbouwd>

19 ATR, "[Effectiviteit verklaring Israëlische producten kan beter onderbouwd](#)", 5 June 2026; Raad van State, "[Advies over tijdelijk sanctiebesluit onrechtmatige nederzettingen](#)", 29 June 2026.

לפי הנספחת הכלכלית של ישראל לאיחוד האירופי

“אנו רואים כבר עתה מקרים בהם חברות ישראליות מתבקשות על ידי מפיצים ושותפים במדינות הרלוונטיות להצהיר אודות מקום הייצור/גידול של המוצרים וכן לספק מידע נוסף המעיד על כך שהחקיקה לא חלה על המוצרים שלהם. ככל שיתרחבו החקיקות ברחבי אירופה כך ככל הנראה גם תתרחב הדרישה להצהרות מסוג זה.”²⁰

סוגיית נמל רוטרדם: נמל רוטרדם הוא מקרה מבחן לשאלה האם איסור לאומי יכול להשפיע על נתיבי סחר אזוריים רחבים יותר.²¹ רוטרדם הוא הנמל הגדול באירופה ומשמש שער כניסה גם לסחורות הממשיכות לגרמניה, בלגיה, צרפת ומדינות נוספות. מעל 8 אחוזים מהייצוא הימי מישראל הגיעו לנמלים בהולנד. החקיקה ההולנדית מאפשרת לסחורה שמקורה בהתנחלות להיכנס לשטחה כאשר היא נמצאת תחת הליך מעבר מכס וממשיכה ישירות למדינה אחרת באיחוד. כך גם פעולות נלוות, כגון שירותים לוגיסטיים של פריקה, איחסון ושינוע – בנמל ובתוך הולנד אמורות להתקיים כסדרן. גם אם אין כאן שימוש בנמל כחסם בפני ייבוא מוצרי התנחלויות למדינות שכנות, עלה חשש מציות-יתר, פעילות איגודי עובדים בנמל ובשירותי הלוגיסטיקה וכדומה.²² הסכנה לזליגה לחברות ישראליות שאינן פועלות בהתנחלויות רבה, כיוון שכאמור החקיקה כוללת עקיפה ושירותי תיווך, בנקים, חברות מסחר, חברות שילוח ומפיצים, שעלולים לנקוט מדיניות של זהירות יתר מהנדרש משפטית, ולסרב לטפל בעסקאות בהן מקור הסחורה אינו ברור דיו.

חברי פרלמנט באירלנד הובילו הצעת חוק לאיסור סחר עם התנחלויות בשטחים כבושים כלשהם (ללא ציון מפורש של השטחים תחת כיבוש ישראלי) מאז 2018. אחת מהטענות נגד החקיקה היתה כי החוק עומד בסתירה לסמכות הבלעדית של האיחוד האירופי בתחום הסחר, כלומר שאירלנד לא מורשית לחוקק חקיקה

20 יוליה לרנר שניר, “הגבלות סחר על מוצרים מיהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורמת הגולן באירופה: תמונת מצב – אוגוסט 2026”, בלוג מינהל סחר חוץ, משרד הכלכלה, 11 באוגוסט 2026.

21 Douane Nederland, “Handelsmaatregel goederen uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen”, updated 30 July 2026.

22 Douane Nederland, “Handelsmaatregel goederen uit onrechtmatige Israëlische nederzettingen”, updated 30 July 2026. Includes origin-document codes and rules allowing customs transit to another EU Member State or storage in a customs warehouse. <https://www.douane.nl/onderwerpen/invoer-en-uitvoer/invoer/handelsmaatregel-goederen-uit-onrechtmatige-israelische-nederzettingen/>

כזו, אלא החקיקה צריכה להתקבל ברמת האיחוד. הצעת החוק עברה קריאה שניה, אך נבלמה על ידי ממשלת Fine Gael. חוות הדעת של ICJ מ-2024 שינתה את המצב המשפטי, והמלחמה בעזה ובחזיתות נוספות החריפה את ההקשר המדיני-פוליטי. חילופי ממשלה הביאו לקידום נוסח חוק חדש וצר יותר, המתמקד בסחורות בלבד (הצעה לכלול גם איסור ייבוא שירותים עלתה במהלך הדיונים, אך הוחלט שלא לכלול זאת, כיוון שהוערך שצעד זה יפגע באירלנד כלכלית כתוצאה מהתנגשות עם חקיקה אמריקאית נגד חרם, וכתוצאה של התנגשות מדינית עם ממשל טראמפ). להבדיל מהולנד, הוחלט שלא לקבוע במפורש שכל מוצר שיוצר בחלקו בהתנחלות ייחסם. החוק גם אינו כולל איסור רחב על רכישה או מכירה מקומית של מוצר שכבר נמצא בשוק האיחוד. תחולתו היא על הגדה המערבית ומזרח ירושלים. מנגנון זיהוי הסחורה המיובאת נשען על רשימות המיקודים הקיימות. החוק עבר ביולי. תקנות והנחיות ביצוע נחתמו ב-8 בספטמבר והוא יכנס לפועל ב-15 בספטמבר.²³

אם כן, הממשלה אימצה את המודל המצומצם ביותר מבחינה עסקית. פוטנציאל הזליגה באירלנד קטן מזה שבהולנד.

ביולי אישרה ממשלת בלגיה טיוטת צו לאיסור ייבוא מההתנחלויות והעבירה אותה לחוות דעת משפטית.²⁴ נכון לתחילת ספטמבר הצו טרם נכנס לתוקף. הנוסח הקיים כולל תקופת מעבר של 120 יום. המודל המוצע מבוסס על אישור מוקדם של ייבוא, שאמור להידחות כאשר עולה מהמסמכים, או שניתן להניח באופן סביר, שמקור הסחורה בהתנחלות. כמו בהולנד, האיסור יחול גם על מוצרים שיוצרו או עובדו באופן חלקי בהתנחלויות. אין בו התייחסות לשירותים ולהשקעות. היקף ייצוא הסחורות מישראל לבלגיה עמד ב-2023 על כ-1.5 מיליארד דולר וירד ב-2025 ל-1.3 מיליארד דולר. לא ידוע כמה מהן מההתנחלויות. השאלה המרכזית כאן היא האם מנגנון הרישוי יתופעל ביעילות ובענייניות.

חשיבותה של בלגיה אינה נובעת רק מהשוק המקומי. נמל אנטוורפן ומרכז המטען האווירי בליז' משמשים שערי כניסה של סחר מישראל למדינות שכנות. אם

23 [Israeli Settlements in the Occupied Palestinian Territory](#) (Prohibition of Importation of Goods) Act 2026, No. 35; Oireachtas Library & Research Service, Policy and Legislative Briefing Paper, 5 June 2026. For the regulations see [here](#).

24 Belgian Federal Government, Council of Ministers, "[Introduction d'une réglementation spécifique pour les marchandises provenant des colonies israéliennes](#)", 18 July 2026.

האכיפה תיושם גם על סחורות מעבר, ההשפעה עלולה לחרוג מהסחר הישיר עם בלגיה, ותדרוש מיצואנים ישראלים לבחון שינוי נתיב שילוח. שדה התעופה בלייז' מתמחה בין היתר במטען מתכלה, תרופות ושילוח מהיר. במשלוחים כאלה לעיכוב של שעות או ימים עלולה להיות גבוהה יותר מאשר במטען שאינו רגיש לזמן. אישור מראש אמור למנוע עיכובים שכאלו.

ב-2025 ממשלת הלייבור בראשות סטארמר החלה לחשוב על איסור ייבוא מההתנחלויות, אך לא קידמה חקיקה כזו. ביולי שר הכלכלה בראיינט העלה ארבעה סוגי צעדים שהממשלה שוקלת: איסור ייבוא סחורות מההתנחלויות, איסור ייצוא סחורות אליהן, איסור ייצוא שירותים בריטיים אליהן, ואיסור ייבוא שירותים מהן. לגבי שירותים הוא הזכיר במפורש מימון, ביטוח, שירותי אדריכלות, לוגיסטיקה ומכירת נכסי נדל"ן.²⁵ החלפת סטארמר בברנהם לוותה בשינוי לקו תקיף יותר כלפי ישראל. לאחר פרסום מכרז הבניה ב-E1 פורסם הממשלה מכינה חבילת צעדים, ובתוכם איסור ייבוא מההתנחלויות, וכי מעבר לסחורות נשקל גם איסור ייבוא שירותים. בנוסף, נשקלת האפשרות להטיל סנקציות על חברות וארגונים שעושים עסקים או שיש להם קשרים עם ההתנחלויות.²⁶ ב-8 בספטמבר הכריז שר החוץ מיליבנד על מהלך חקיקה זה. הוא גם הכריז כי ממשלת בריטניה מכירה רשמית בכך שהמשך הכיבוש אינו חוקי. בנוסף לאיסור ייבוא סחורות מההתנחלויות, יאסר פרסום וקידום נכסים בהתנחלויות. הוא הוסיף כי משטר הסנקציות של בריטניה ישתנה כך שיוכל לחול על חברות ויחידים התומכים, מאפשרים או מרוויחים מהרחבת ההתנחלויות, כולל בתחומי בנייה, תשתיות, מימון ונדל"ן ועל הפרות חמורות של המשפט ההומניטרי.²⁷ אם חקיקה עתידית אכן תאמץ חלק ניכר מן האפשרויות הללו, זהו מודל מורחב מעבר לשאר החקיקות שנסקרו כאן. **צרפת וקנדה הצטרפו והודיעו שיאמצו חקיקה דומה, אם כי מסגרת הזמן אינה ברורה. בכך יהיו אלו שלוש מדינות G7 שיאסרו ייבוא מההתנחלויות.**

25 UK Parliament (2026), "Israeli Settlements: Trade Ban," Hansard, volume 789: debated 9 July.

26 Imran Mulla, "Exclusive: UK to announce raft of new policies on Israel including settlement goods ban," Middel East Eye, 12 August 2026.

27 צעד זה נועד, בין היתר, להתמודד עם חברות בניה שייגשו למכרזי בניה בהתנחלויות, ובראשם המכרזים לבניה ב-E1. לפירוט על משטר הסנקציות הגלובלי שחל גם בבריטניה, ראו מאיה שיאון צדקיהו (2026), "משטר הסנקציות הגלובלי של האיחוד האירופי לזכויות אדם ויישומו לגבי מתנחלים קיצוניים," מכון מיתווים, יוני.

יש לציין שאף שהממשלה בבריטניה הכריזה כי החקיקה תיקח בין שישה לתשעה חודשים, כבר יצאה **הנחיה רשמית לעסקים** שממליצה להימנע מעסקאות פיננסיות, השקעות, רכישות, רכש ושירותים, לרבות תיירות, בהתנחלויות. לכן כבר לפני אימוץ חקיקה יש לצפות בבריטניה לאפקט של מזעור נזקים (de-risking). **בנקים, חברות ביטוח, רשתות ומפיצים**, שיכולים להחליט שאין להם רצון לבצע בדיקת נאותות לכל עסקה עם גורמים בישראל, יעדיפו להימנע מכך.

כאחת מהכלכלות הגדולות והמשפיעות בעולם, בריטניה עלולה להפוך למקרה משמעותי, במיוחד אם תאמץ חקיקה רחבה. בשל משקלה של בריטניה בתחומי הפיננסים, הביטוח והשירותים העסקיים, חקיקה רחבה בה עלולה להיות בעלת השפעה גדולה יותר מחלק מהאיסורים הקיימים ביבשת.²⁸ אפקט החרם השקט בא בה לידי ביטוי ברשתות קמעונאיות שמסרבות למכור תוצרת כחול לבן, מישראל הריבונית, כמו רשת Co-Op UK, שביוני 2025 החליטה להפסיק בהדרגה לשווק מוצרים ורכיבים שמקורם בישראל. הרשת מפעילה יותר מ-2,300 חנויות.²⁹

החשיבות הבריטית חורגת מהשווק המקומי. מוסדות פיננסיים, מבטחים וחברות שירותים בריטיים פועלים ברחבי העולם, ולעיתים מאמצים מדיניות אחידה לקבוצה. בנוסף, עם פרישתה מהאיחוד האירופי, בריטניה הידקה את קשרי מדיניות החוץ שלה עם מדינות חבר העמים הבריטי, ופעמים רבות הצעדים שלה למול ממשלת ישראל מתואמים עם אוסטרליה, ניו זילנד וקנדה. יתכן שעוד מדינות ישקלו להצטרף לצעד שכזה בעקבותיה, כפי שעשתה קנדה.

ביוני 2026 פרסמה ממשלת נורבגיה הצעת חוק רחבה יחסית להתייעצות בשם "חוק לאיסור סחר עם התנחלויות הישראליות בפלסטין". ההצעה עדיין בשלב שימוע ציבורי. היא כוללת איסור ייבוא מההתנחלויות וייצוא אליהן, וכן איסור רכישת מקרקעין בהן, איסור מתן שירותי בנייה, הנדסה, אדריכלות ותיווך בעסקאות מקרקעין, ורכישת עסקים שמרכזם וייצורם בהתנחלויות. ההצעה טרם הושלמה, אך היא מדגימה את המעבר מסימון והמלצות לאיסורים מחייבים החלים על פעילות עסקית רחבה יותר.³⁰ הפרה מכוונת תהווה עבירה פלילית שעונשה קנס ו/או עד שלוש שנות מאסר. העונש על הפרה ברשלנות יהיה קנס ו/או עד חצי שנת

UK Parliament, Hansard, "Israeli Settlements: Trade Ban", vol. 789, 9 July 2026 28

29 James Davey (2025), "Britain's Co-op to stop sourcing from Israel," Reuters, June 24.

30 Norwegian Ministry of Foreign Affairs, "Proposal for a bill banning trade with Israeli settlements in Palestine announced for public consultation", 19 June 2026.

מאסר. זהו תמריץ לבדיקת נאותות של היבואן והגורמים העסקיים לבדוק מראש את מקור הסחורה, מיקום הנכס או מקום מושבו וייצורו של העסק.

לסיכום השוואתי של חלק זה, הצו האירי הוא המצומצם ביותר ומתמקד באיסור ייבוא סחורות, והאפקט שלו מדיני יותר מכלכלי. ההסדר ההולנדי מחמיר ורחב כיוון שהוא אוסר גם רכישה ומכירה של סחורות שמקורן בהתנחלויות, שירותי תיווך הקשורים למסחר בהן ועקיפת האיסורים, וחל גם על מוצרים שמקורם באופן חלקי בהתנחלויות. הצעת החוק של נורבגיה היא הרחבה ביותר, וכוללת גם איסור ייצוא להתנחלויות, רכישת מקרקעין, שירותי בניה ונדל"ן ורכישת עסקים בהתנחלויות. ספרד ובריטניה כוללות איסור פרסום. בריטניה תרחיב את משטר הסנקציות לחברות הבונות בהתנחלויות, ולאספקת מימון ונדל"ן להרחבת ההתנחלויות. כל המדינות מסתמכות על אמצעי המיקוד לזיהוי הסחורות, אך הצעת החוק הבלגי מנהיגה אישור מוקדם לייבוא.

עוצמת ההשפעה אינה תלויה רק בחומרת ההסדר ובהיקף הסחר הישיר עם כל מדינה, אלא גם במקומה בשרשראות המסחר והשירותים: להולנד ולבלגיה חשיבות לוגיסטית כשערי כניסה לשווקים אירופיים נוספים, ואילו לבריטניה, צרפת וקנדה משקל כלכלי ומדיני משמעותי כמדינות G7 עם נפח כלכלי משמעותי. במקרה הבריטי, משקלם הבינלאומי של המגזר הפיננסי, הביטוחי והשירותים העסקיים עלול להגדיל במיוחד את פוטנציאל הזליגה וציות היתר. זהו גם שוק שאפקט הצינון והחרם השקט ניכרים בו. לכן, המשתנה המרכזי אינו רק היקף הייצוא הישיר מההתנחלויות, אלא רוחב הפעילות העסקית שעליה חלים האיסורים או הסנקציות, חומרת מנגנוני האכיפה, והמידה שבה הם יוצרים דרישות בדיקת נאותות, עלויות ציות ואפקט צינון גם ביחס לחברות הפועלות בישראל הריבונית.

4. ההשלכות הישירות על ההתנחלויות

הפעילות התעשייתית הישראלית בגדה המערבית מרוכזת במספר אזורי תעשייה גדולים לצד אזורים קטנים יותר. נכון ל-2022 היו באזור C כ-35 אזורי תעשייה בניהול ישראלי, שהעסיקו כ-5,500 עובדים ישראלים וכ-14,000 עובדים פלסטינים.³¹ מישור אדומים וברקן הם הגדולים ביותר, ואחריהם אזור התעשייה אריאל. יש 45 חברות יצרניות תעשייתיות וחקלאיות בהתנחלויות.

הערכות משרד הכלכלה והתאחדות התעשיינים מעלות מספרים שונים על הייצוא מהשטחים (בין היתר כיוון שמשרד הכלכלה התייחס גם לתוצרת חקלאית טריה, וייצוא תמרים מהבקעה לאירופה הוא ענף ייצוא מרכזי). במשרד הכלכלה מעריכים שמתוך סך של 165 מיליארד דולר ייצוא ישראלי בשנת 2025, ייצוא סחורות מהשטחים עמד על כ-250 מיליון דולר בלבד (0.15 אחוזים). על פי התאחדות התעשיינים מדובר בכ-56 מיליון דולר ייצור תעשייתי. במשרד הכלכלה העריכו כי היקף הייצוא מההתנחלויות לבריטניה עומד על 45 מיליון דולר, ובהתאחדות התעשיינים נקבו בסכום של 11 מיליון דולר סחורות מתועשות.³² הערכת ההתאחדות את היקף הפגיעה בספרד, הולנד, בלגיה ואירלנד היא 30 מיליון דולר. אם כן, מדובר במספר חברות מצומצם ובהיקף כספי נמוך.

אף שההשפעה על המשק הישראלי כולו זניחה, עבור חברה קטנה, גם אובדן של שוק אחד או ביטול עסקה כתוצאה מאפקט הצינון/חרם שקט יכול להיות משמעותי. השפעה ארצית קטנה בתחום התעסוקה יכולה להיות משמעותית ברמה המקומית, בייחוד בפריפריה.³³ הפגיעה יכולה להתגלגל גם לספקים ולשירותים עסקיים ישראלים נלווים. יצרן מקומי צורך הובלה, אריזה, אחסון, תחזוקה, ניקיון, אבטחה ושירותים עסקיים נוספים, ולכן הפגיעה הישירה צפויה ליצור מעגל שני

31 מבקר המדינה (2023) אזורי תעשייה שבניהול ישראלי באזור יהודה והשומרון - ביקורת מעקב, פברואר, <https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/7577-11.aspx>. זו עליה מכ-20 אזורי תעשייה שהיו ב-2012, והעסיקו כ-5,800 עובדים פלסטינים, ראו מבקר המדינה (2012), אזורי תעשייה שבניהול ישראלי באזור יהודה והשומרון - היבטים באכיפת החוק, מאי, <https://library.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/583-60.aspx>. לפי דיווח ב-2026 מספר המועסקים הפלסטינים עלה ל-18,000.

32 איתמר אייכנר (2026), "כישלון מודיעיני-מדיני: בישראל הופתעו מגיוס קואליציית הסנקציות של הבריטים", Ynet, 8 בספטמבר. התאחדות התעשיינים (2026), "הפגיעה הפוטנציאלית בייצוא מיהודה ושומרון בעקבות הגבלות הסחר בבריטניה ובמדינות נוספות".

33 מבקר המדינה (2023), אזורי תעשייה שבניהול ישראלי באזור יהודה והשומרון, ביקורת מעקב, פברואר.

של פגיעה. להבדיל מהבידול בהקשר לגביית מכס ב-2005, אז הממשלה יצרה מנגנון פיצוי, באיסור ייבוא גורף אין מנגנון פיצוי שכזה. הפתרון המבני עבור עסקים אלו הוא מציאת שוק חלופי ומשרד הכלכלה מקצה מענק סיוע לצורך זה בסך 200 אלף ₪ לייצואן.³⁴ צמצום פעילות ותעסוקה משפיע גם על הרשות המקומית כלכלית וחברתית/ דמוגרפית.

אפשרות אחרת היא **העברת פעילות הייצור לתוך ישראל הריבונית**. תמריץ להעברת פעילות לישראל הריבונית התרחש בעבר: סודה סטרים סגרה את מפעלה במישור אדומים ועברה לייצר ליד רהט ב-2015, מולטילוק עברה מברקן ליבנה ב-2011, בייגל בייגל מברקן לצפת ב-2012, תה אדנים מעפרה לבית לחם הגלילית בתחילת שנות האלפיים, וקו הייצור של מוצרי אהבה עבר ממצפה שלם לאזור עין גדי ב-2022. ככל שהלחץ הרגולטורי והתדמיתי גובר, חברות נוספות עשויות לשקול זאת. פתרון זה אינו ישים לחברות שהתשומות שלהן נמצאות בהתנחלויות, כמו גידולים חקלאיים, למשל.

במקרה של ההסדר ההולנדי, שחל גם על טובין שמקורם באופן חלקי בהתנחלויות, מפעל בישראל הריבונית המשתמש בחומרי גלם או ברכיבים שמקורם מעבר לקו הירוק עלול להידרש להציג שרשרת אספקה מפורטת. זהו אחד ממנגנוני הזליגה הפונקציונלית המרכזיים. הדבר רלוונטי במיוחד לחקלאות ולמזון. יקבי ברקן, למשל, עברו לקיבוץ חולדה, אך אם ענבים או חומרי גלם אחרים מגיעים מהתנחלויות, ההוכחה הנדרשת אינה מסתיימת בכתובת היקב. דוגמה דומה היא מפעל סילאן הפועל בישראל ומשתמש לייצורו גם בתמרים מן הבקעה. במודל ההולנדי, חברות כאלה ידרשו להראות מה מקור התשומות ולא רק היכן נמצא המפעל הסופי.

34 אורנה יפת (2026), "מערב אירופה הולכת ונשארת ללא מוצרים ישראליים", כלכליסט, ספטמבר.

5. האם, ועד כמה, עלולה להיפגע כלכלת ישראל?

כאמור, הנזק הישיר מאובדן הייצוא מההתנחלויות לאותן מדינות שמטילות איסורים צפוי להיות קטן מאוד יחסית לכלל הייצוא מישראל. הדאגה היא מאפקט צינון וזליגה, ציות יתר והתרחבות החרם השקט, שיפגעו בייצוא מישראל הריבונית. לפי בנק ישראל, בעוד שלפני המלחמה הייצוא למדינות הביקורתיות עלה בקצב דומה לייצוא למדינות המתונות, הרי שלאחר פרוץ המלחמה הייצוא הישראלי (ללא שבבים³⁵ ויהלומים) למדינות ביקורתיות לישראל, ובהן ספרד, אירלנד, בלגיה, צרפת ושבדיה, ירד מ-4.7 מיליארד דולר ב-2023 ל-4.4 מיליארד ב-2024 ול-4.2 מיליארד ב-2025, בעוד שהייצוא למדינות בעלות גישה מתונה כלפי ישראל, ובהן גרמניה, איטליה, אוסטריה, עלה מ-8.3 ל-9.2 ול-9.8 מיליארד דולר. חלקן של המדינות הביקורתיות בייצוא לאיחוד ירד מ-38% ל-30%. בנק ישראל העריך שהפער בין הייצוא בפועל למדינות הביקורתיות לבין מה שהיה צפוי על פי ההתפתחות במדינות המתונות הגיע לכ-1.5 מיליארד דולר ב-2025. המחקר לא טוען שהוכיח סיבתיות, אבל מציין שסנטימנט שלילי כלפי ישראל עשוי להסביר חלק מהתופעה (ראו גרף בעמוד הבא).³⁶

עם זאת, הצטרפות אפשרית של בריטניה, אחת ממדינות ה-G7, וחוק איסור ייבוא/אחזקה רחב כמו זה שאומץ בהולנד מגדילים הן את פוטנציאל הנזק הישיר למפעלים ולחקלאים בהתנחלויות והן את פוטנציאל הנזק העקיף לתעשייה ולכלכלה הישראלית. מידת הפגיעה במשק הישראלי תלויה בנזק העקיף שיגרם כתוצאה מנטל רגולטורי גדל, זליגה, ציות יתר ובייחוד מאפקט הצינון והחרם השקט, שהחל להשפיע ביתר שאת מאז 2024.

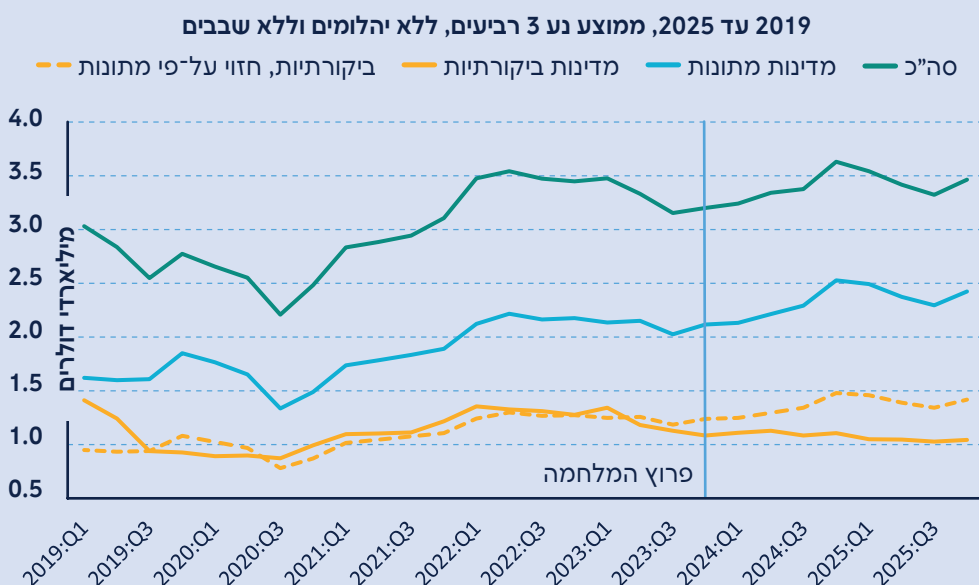
הייצוא התעשייתי לחו"ל ב-2025 עמד על כ-56 מיליארד דולר כאשר הייצוא לאירופה היווה 31% מסך הייצוא, והייצוא לאיחוד האירופי לבדו עמד על 26.3%. הסיכון המקרו-כלכלי מתחיל כאשר קשיי ציות, ציות-יתר, אובדן לקוחות ועיכובים

35 הייצוא מישראל לאירלנד ירד באופן משמעותי בין השנים 2023-2025 מ-3.4 ל-1.5 מיליארד דולר. הנפילה המשמעותית היתה בין 2024 ל-2025 ונבעה מהסטת ייצוא השבבים של אינטל, כך שבמקום לעבור דרך אירלנד הם יוצאו ישירות לארה"ב. כדי לא לעוות את הנתונים, שבבים הוצאו מהחישוב.

36 בנק ישראל (2026), "דין וחשבון 2025", מרץ, עמ' 42-43. יש לציין כי הולנד, למשל, נכללה ברשימת המדינות המתונות, וסלובניה ברשימת הביקורתיות, מה שמצביע על התנדטות האפשרית בין המחנות בשל התחלפות ממשלה, למשל.

זולגים אל הייצוא הישראלי. על בסיס ייצוא סחורות מישראל לאיחוד האירופי בהיקף של כ-15.3 מיליארד אירו בשנת 2025, זליגה של 1% נוגעת לכ-153 מיליון אירו בשנה, 3% לכ-459 מיליון אירו, 5% לכ-765 מיליון אירו ו-10% לכ-1.53 מיליארד אירו. אין כאן הערכת נזק, אלא תרחישי חשיפה ברוטו בלבד. תרחישי הזליגה ממחישים מדוע גם זליגה קטנה יחסית לייצוא הישראלי יכולה להיות משמעותית יותר מהפגיעה הישירה בסחר ההתנחלויות.³⁷ חלק מהייצוא יכול להיות מוסט לשווקים אחרים.

איור 1 | ייצוא הסחורות הישראלי למדינות האיחוד האירופי לפי עמדה מדינית

הערה: מדינות ביקורתיות הן מדינות שהכירו במדינה הפלסטינית בשנים 2014-2025.

המקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ועיבודי בנק ישראל.

מתוך דו"ח בנק ישראל לשנת 2025, עמ' 44.

צריך להבחין בין שלושה סוגי עלות. הראשון הוא **אובדן מכירה**, כאשר עסקה מתבטלת או ספק מוחלף. השני הוא **עלות ציות**, כגון שעות עבודה משפטיות, מסמכי מקור, בדיקות שרשרת אספקה וביטוח נוסף. השלישי הוא **עלות לוגיסטית**, כאשר משלוח מתעכב, נדרש לאחסון או מנותב דרך נמל אחר. רק הראשון מופיע מיד כירידה בסחר, בעוד שני האחרים יכולים **לשחוק רווחיות** עוד לפני שנראה שינוי משמעותי בנתוני הייצוא.

³⁷ European Commission, DG Trade, "EU trade relations with Israel", trade data for 2025.

יו"ר איגוד תעשיות המזון טוען לקושי משמעותי למכור מוצרי צריכה ישראלים למדינות אירופה בחודשים האחרונים, ומתריע:

"הקניינים בחו"ל לא רוצים להתעסק עם סחורה מישראל ולא מוכנים להתחיל לבדוק איפה עובר הקו הירוק. כל חברה שמוכרת לאירופה ולמדינות שמיישמות תקנות בנושא החרמות תיפגע. זה כל הייצוא הישראלי. מערב אירופה הולכת ונשארת ללא מוצרים ישראליים. זה אירוע מלחיץ וגדול בהיקפו. אנחנו נמצאים כבר במקום שבו ההחרמה הזאת, שהיא כאילו על מוצרים מהשטחים או מרמת הגולן, כבר מחלחלת בפועל לכל המוצרים הישראליים".³⁸

רועי פישר, ראש מערך סחר חוץ במשרד הכלכלה אמר כי "באופן ישיר החרמות של מדינות אירופה חוסמים כ-20 יצואנים, בעיקר של תוצרת טרייה, תמרים, סלטים ומוצרי השקיה. אבל כשמדברים על האפקט המצנן, אנחנו מדברים על כל הייצוא הישראלי וזה יכול להתרחב גם לציוד רפואי, תרופות, ומוצרי צריכה... ייצואן לא תמיד יודע איפה עובר הקו הירוק וזה יגרום לצינון התלהבות לעבודה עם ישראל באופן כללי, ועם זה אנחנו צריכים להתמודד הכי חזק". לצד זאת, הדגיש פישר כי על אף המצב, שנת 2025 היתה שנת שיא בייצוא הישראלי.³⁹

לכן המשתנה החשוב ביותר למעקב הוא לא רק הערך של הסחורות שייצואן נעצר בשל מקורן בהתנחלויות, אלא האם חברות המייצרות בישראל הריבונית מתחילות לדווח על דרישות מקור חדשות, עיכובים, סירוב של חברות שילוח, קשיים בביטוח ובמימון, ביטול הזמנות או אי־חידוש חוזים.

38 אורנה יפת (2026), "מערב אירופה הולכת ונשארת ללא מוצרים ישראליים", כלכליסט, 9 בספטמבר. 39 שם.

6. סיכום

הסיכון המרכזי לכלכלת ישראל אינו האיסור על מוצרי ההתנחלויות כשלעצמו. כל עוד האיסורים נשארים ממוקדים בהתנחלויות, הפגיעה הישירה במשק הישראלי תהיה קטנה מאוד ברמה המאקרו־כלכלית, אף שהיא יכולה להיות קשה מאוד נקודתית ברמת העסק והעובדים.

הסיכון המשמעותי הוא האפשרות שייצוא מוצרים ותוצרת כחול לבן תפגע. בהולנד ישנן עדויות לעלייה בדרישות המשפטיות הנובעות מציות ומציות-יתר, ויש חשש מאפקט צינון. כמו כן יש דוגמאות לציות-יתר - אם כי זמני - מחוץ לתחום המכס, כפי שנראה בבנק בספרד. ככל שעוד מדינות יצטרפו לאיסורי סחר שכאלו, הסיכון ילך ויגבר. סיכון התרחבות אפקט הצינון והחרם השקט מצד יבואנים אירופים שאינם מעוניינים להיות מושא ללחצי צרכנים או לקחת סיכון פלילי, מסחרי-כלכלי או תדמיתי-ציבורי כבר מתממש ברשתות קמעונאיות בבריטניה, ומשפיע לרעה על נכונותם של גורמים אירופיים בעיקר במערב היבשת להתקשר בחוזים ארוכי טווח עם חברות ישראליות. לגבי הנמלים, יש סכנה שיצואנים ישראלים ידרשו לבחון שינוי נתיב שילוח. מעל לכל, הסכנה היא בנרמול אי-סחר עם ישראל הריבונית ומיתוג ישראל כמדינה מצורעת שלא כדאי לעשות בה עסקים. התרחבות הצעדים לבריטניה, צרפת וקנדה, שלוש מדינות G7, מדאיגה מאוד.

הבחירות בישראל קריטיות כדי לבלום מגמה הולכת וגוברת של איסור ייבוא מההתנחלויות, ובעיקר של אפקט הצינון והחרם השקט. היה ותעלה שוב ממשלת ימין קיצונית, הסכנה לאיסורי סחר גורפים יותר מצד ממשלות ובייחוד לחרם שכבר לא יהיה כל כך שקט נגד ישראל הריבונית גוברים משמעותית.

mitvim.org.il